

Kleine Wapens: bestand beleid en kansen voor ontwikkeling

Er vallen ongeveer 500.000 doden per jaar als gevolg van de wijdverspreide beschikbaarheid van SALW (Small Arms and Light Weapons). Hoewel ze groot zijn, zijn de gevolgen van wapenbezit en handel in westerse landen als Nederland, de VS en Zwitserland niet zo breed als in conflictgebieden:

“An estimated 300,000 intentional firearms deaths occur annually from armed conflict. Another 200,000 people are killed in countries that are ‘peaceful’. Millions more suffer life-threatening injury. Less developed countries generally face higher rates of firearms homicide, while developed countries grapple more with firearm suicides.” (Small Arms Survey, 2001: Executive Summary: Ch 6).

Er zijn dus veel onnodige doden die voorkomen kunnen worden door wapenwetgeving en veiligheidsmaatregelen aan te scherpen. Maar wapens worden ook gebruikt met niet dodelijke gevolgen zoals verwonding of brengen sociale schade toe door bedreiging, afpersing en andere vormen van corruptie.

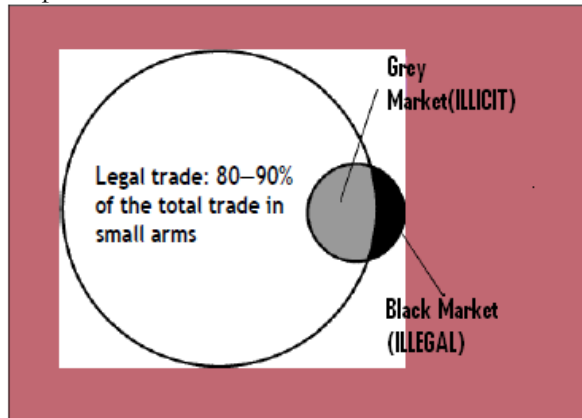
Vooraf door de grootschalige illegale verkoop van wapens aan het eind van de koude oorlog zijn er veel wapens in omloop gekomen, zowel in westerse landen in het criminele circuit als in conflictgebieden. Velen zijn het er daarom –en door de vele doden en andere negatieve gevolgen- over eens dat de hoeveelheid wapens en het gemak waarmee ze te verkrijgen zijn moet worden teruggedrongen. Het maken van sterke internationale en regionale wetgeving hieromtrent blijkt vooralsnog moeilijk te zijn. Wat betreft nationale wetgeving zijn er nog altijd veel verschillen maar de algemene tendens is richting strengere wapenbeleid (Cukier et al., 2000:123). Grofweg is de bestrijding van vuurwapengeweld gericht op de productie, handel en het bezit van vuurwapens, onderdelen en munitie. De productie en het bezit van wapens worden gezien als een nationale aangelegenheid. Er wordt echter wel internationaal samengewerkt op deze gebieden. Via de internationale weg worden staten aangespoord om de nationale wetgeving ook op orde te krijgen en wordt hulp geboden bij ontwapening in (post-) conflictgebieden. Handel die de grens overgaat, legaal of illegaal, wordt gezien als een internationale zaak, hoewel de exportcontroles nationaal gedaan worden door de exporterende staat, niet door de internationale gemeenschap.

Hieronder zal ik per niveau (mondiaal, regionaal, nationaal) uitleggen wat er allemaal gedaan wordt ter bestrijding van vuurwapens. De mondiale besluitvorming vindt vooral plaats binnen de VN. Ik zal ook kort ingaan op het Wassenaar Arrangement en de samenwerking van de OSCE. Die laatste kan ook onder regionaal worden geschaard, maar overschrijdt toch de Europese grenzen doordat verschillende andere landen er aan deelnemen. Op regionaal niveau, vervolgens, kijk ik naar de gezamenlijke wetgeving en het beleid van de EU. Tot slot ga ik op nationaal niveau vooral in op het Nederlandse beleid maar ook op dat van de VS en een aantal Europese landen die het noemen waard zijn. Per niveau zal ik naast het beschrijven van de wetgeving en het beleid ingaan op de vragen of het beleid voldoende is, of de bestrijding van vuurwapens adequaat gedaan wordt en waar het nog aan ontbreekt. Ook zal ik uitleggen waar het volgens de literatuur nog te verbeteren is. Wat er zou moeten gebeuren om de problemen verder op te lossen: waar de kansen liggen.

Internationale Verdragen & Instrumenten

Grootschalige internationale handel en tussenhandel zorgen voor gemakkelijke verspreiding van wapens. Hoewel het makkelijkst internationale afspraken zijn te maken voor de bestrijding van illegale handel, zijn de legale en de grijze markt een stuk groter (zie figuur). Die grijze markt betreft wapentransacties naar mensenrechtenschendende regimes of rebellengroepen waarbij gebruik wordt gemaakt van gaten in de wetgeving om de nationale en internationale afspraken te omzeilen (SAS, 2001:166). Deze grijze markt is de grootste uitdaging voor de internationale gemeenschap op het gebied van wapenhandel op dit moment. Landen zijn vaak niet transparant over hun wapentransacties en gebruiken ruime interpretatiemarges van de regels bij wapenverkoop. Grotere transparantie, verantwoordelijkheid

en aansprakelijkheid van landen zijn daarom belangrijke stappen om de grijze handel terug te dringen (SAS, 2001:190-1). Andere internationale oplossingen zijn gericht op tracering van wapens bestaande uit markering, registratie en tracering gesteund door internationaal delen van informatie. Daarnaast wordt ook het vernietigen en *managen* van overschotten onder de noemer van ontwapening en *stockpile management* gedaan. Pogingen tot oplossingen op grootschalig internationaal niveau (VN) zijn het Firearms Protocol (2000), het UN Programme of Action (2001) en International Tracing Instrument (2005) en de Arms Trade Treaty (2013).

(Small Arms Survey, 2001:165)

en aansprakelijkheid van landen zijn daarom belangrijke stappen om de grijze handel terug te dringen (SAS, 2001:190-1). Andere internationale oplossingen zijn gericht op tracering van wapens bestaande uit markering, registratie en tracering gesteund door internationaal delen van informatie. Daarnaast wordt ook het vernietigen en *managen* van overschotten onder de noemer van ontwapening en *stockpile management* gedaan. Pogingen tot oplossingen op grootschalig internationaal niveau (VN) zijn het Firearms Protocol (2000), het UN Programme of Action (2001) en International Tracing Instrument (2005) en de Arms Trade Treaty (2013).

Firearms Protocol¹

Als onderdeel van de UN Convention against Transnational Organised Crime is het Firearms Protocol veel meer op 'crime control' gericht dan op 'arms control' (SAS, 2002:238). Het protocol moet vooral gezien worden als eerste stap in de goede richting met instrumenten als een systeem van overheidslicenties voor wapentransacties en een mechanisme van markering en tracering (SAS, 2002:238). Het protocol is wel bindend maar is erg nauw in wat er allemaal onder valt en sommige onderdelen ervan worden ook slechts aanbevolen in plaats van verplicht (Parker & Wilson, 2012:38-9). Het protocol is dus nog steeds vrij zwak. Zo is er bijvoorbeeld geen universele manier van markering afgesproken waardoor tracering nog moeizaam verloopt. Ook gaat het alleen over handelsovereenkomsten van bedrijven, niet over transacties van staten aan andere staten (SAS, 2002:239). Bovendien hebben (in 2008) nog maar 52 landen het protocol getekend.²

Programme of Action

Tijdens de onderhandelingen over het Firearms Protocol hadden veel deelnemers die strenge afspraken wilden hun hoop al gevestigd op de aankomen de Small Arms conferentie in 2001. Afspraken volgend uit de UN Conference on Small Arms in 2001 zijn geformuleerd in het *Programme of Action*. Dit programma is een beleidsrichtlijn die

¹ <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>

² <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/countrylist-firearmsprotocol.html>

staten nationaal dienen te implementeren met als doel meer internationale samenwerking en betere voorziening en het delen van informatie over *illegitieme* (grijze) wapentransacties en de hoeveelheid wapens die zich in een land bevindt (VN Document A/CONF.192/15, Programme of Action: Sectie II, § 2-23). Het Programma spoort staten echter slechts aan om hun wetgeving aan te passen aan de internationale normen en toezicht op handel in kleine wapens te verscherpen, er zijn geen sancties aan verbonden. Daarnaast is er geen enkele referentie aan internationaal humanitair recht en mensenrechten of een perspectief op de onderhandeling van een bindend instrument (Hillier & Wood, 2003:72). De implementatie van het PoA laat helaas ook nog te wensen over. Tijdens een evaluatie in 2006 bleek dat er nauwelijks vooruitgang was geboekt. De meerderheid van staten had nooit rapporten gemaakt over de genomen maatregelen, terwijl dit wel was afgesproken. Zes jaar later, in 2012, hebben 84 landen gerapporteerd.³ Die rapportage blijkt in veel gevallen echter tegen te vallen, wat de transparantie en internationale samenwerking niet vergemakkelijkt (Parker & Green, 2012:20). Veel staten hadden in 2008 bovendien nog steeds geen maatregelen genomen om de bestrijding van de illegale wapenhandel te coördineren (Fijnaut, 2008:15). Ook de internationale samenwerking was nog steeds nauwelijks van de grond gekomen. Toch heeft het PoA op regionaal niveau aanzet gegeven voor goede initiatieven voor grensoverschrijdende samenwerking en projecten voor ontwapening (Fijnaut, 2008:16).

Gekoppeld aan het PoA is het International Tracing Instrument (ITI). Dit instrument heeft als doel in beslag genomen kleine wapens bij conflicten, of wapens in illegale handen terug te traceren naar waar het fout is gegaan: waar de wapens van legale in illegale handen zijn terechtgekomen en dus wie er gestraft dient te worden voor illegale handel. Tracering en markering vormen het belangrijkste mechanisme om effectief het PoA te bewerkstelligen.⁴ Landen moeten er zelf op toezien dat fabrikanten van wapens de wapens zo markeren dat ze te traceren zijn.⁵ Landen moeten er daarbij ook op toezien dat er documentatie wordt gemaakt van alle aanwezige wapens in het land en worden geacht samen te werken met andere landen bij de tracerings.⁶

UN Register for Conventional Arms

De documentatie van import en export kan worden gerapporteerd aan het UN *Small Arms Register*, onderdeel van het UN Register for Conventional Arms waarvan het doel is om de transparantie van wapentransfers en -vermeerdering te verhogen. Veel staten rapporteren ook over kleine wapens.⁷ Op dit moment is er echter meer bekend over de hoeveelheid massavernietigingswapens dan over de hoeveelheid kleine wapens.⁸ De documentatie en traceringsmethoden zijn in veel landen nog onder de maat. Sommige landen hebben simpelweg de middelen er niet voor, in andere landen, zoals de VS, sluit de wetgeving niet aan op het idee om wapens te traceren.

Arms Trade Treaty

Een belangrijke doorbraak in het internationale wapenbeleid is het onlangs gesloten wereldwijd wapenhandelsverdrag (Arms Trade Treaty, ATT). Het doel van dit verdrag is om de export, import, tussenhandel en doorvoer beter te controleren en registreren onder een bindend verdrag. Er wordt vaak scherp opgemerkt dat er strengere regels zijn

³ <http://www.poa-iss.org/NationalReport/NationalReports.aspx>

⁴ http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf preamble

⁵ http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf par. III

⁶ http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf par. IV en V

⁷ <http://www.un-register.org/SmallArms/Index.aspx>

⁸ <http://www.un.org/disarmament/convarms/SALW/>

voor de handel in bananen dan in wapens (Stedjan, 2012). Er zijn nu nog geen bindende internationale regels voor de handel in vuurwapens, alleen richtlijnen voor nationale implementatie. Wapentransacties worden nauwelijks gecontroleerd, landen rapporteren slechts op vrijwillige basis aan het UN Register for Conventional Arms over zeven categorieën traditionele wapens en kleine wapens. Munitie, een belangrijke spil als het gaat om het voorkomen en tegengaan van conflicten, valt hier niet onder. Een legale wapentransactie wordt vaak geïnterpreteerd als wettelijk onder nationale wetten, als een nationale aangelegenheid, terwijl landen ook gebonden zijn aan internationaal humanitair recht en mensenrechten. De verdragen van internationaal recht worden nu nog vaak genegeerd bij wapenhandel (Hillier & Wood, 2003:75). Verschillende landen, ondersteund door een grote coalitie van NGO's, de Control Arms Coalitie, hebben gepleit voor een zo sterk mogelijk wapenhandelsverdrag dat wapentransacties toetst aan criteria van onder andere schendingen van humanitair recht, mensenrechten en het belemmeren van ontwikkeling- met de inclusie van munitie-transacties.

Hoewel veel NGO's dolgelukkig zeggen te zijn dat er eindelijk een wapenhandelsverdrag is getekend dat de internationale handel in wapens aan banden legt -het is natuurlijk heel wat dát er een verdrag is gekomen na zoveel jaren- zijn er nog grote 'loopholes' te ontdekken in de tekst⁹ waardoor staten onder het verdrag uit kunnen komen (Whall et.al., 2013). Zo noemt het verdrag weliswaar munitie en onderdelen van wapens, maar laat slechts een deel van de criteria voor deze twee categorieën gelden. Munitie- en onderdelentransacties moeten wel getoetst worden aan de criteria maar er hoeft geen documentatie bijgehouden te worden over deze transacties en er hoeft niet over gerapporteerd te worden. Gevoelige informatie mag overigens uit de rapporten van de andere wapencategorieën gelaten worden. Ook is er geen regulering van doorvoer nodig en is er geen controle op handelaren in munitie en onderdelen.

Een ander loophole is dat het verdrag expliciet noemt dat het geen zeggenschap heeft over bilaterale overeenkomsten tussen landen in zogenaamde Defence Cooperation Agreements, het verdrag mag niet gebruikt worden om deze overeenkomsten nietig te verklaren. Dit betekent dat zolang zo'n overeenkomst getekend wordt, wapens over en weer verplaatst kunnen worden zonder controle. Gerelateerd hieraan zijn giften en leningen. Ook deze worden niet expliciet genoemd onder de categorie 'transfers'. Onwettelijke staten kunnen zo erg gemakkelijk het verdrag omzeilen.

Vanaf 3 Juni ligt de tekst klaar om te worden getekend bij de VN in New York. Het is te hopen dat Rusland en China dit zullen doen, als twee van de grootste wapenexporteurs die zich hebben onthouden van stemming in april. En dan nog ratificeren. Met 50 ratificaties treedt het verdrag in werking.

Een lichtpunt voor de voorstanders van een sterk verdrag is dat het verdrag dat er nu ligt amendementen makkelijker maakt dan het ontwerpverdrag van juli 2012: in plaats van een vereiste van consensus is er nu driekwart meerderheid nodig (helaas wel nadat eerst zo veel mogelijk geprobeerd is consensus te bereiken- en dus het amendement af te zwakken) om een wijziging door te voeren. Gelet op de grote hoeveelheid stemmen voor het verdrag afgelopen april, wordt de macht van de grote exporterende landen hiermee iets beperkt.

Ontwapening & Stockpile Management

Tegenover het tegenhouden of verminderen van nieuwe aanvoer van wapens door de handel in te perken staat het weghalen van de bestaande wapens in conflictgebieden. Waar het enerzijds geen zin heeft om wapens te vernietigen als ze net zo hard weer

⁹ The Arms Trade Treaty (A/CONF.217/2013/L.3)

binnenkomen in een conflictgebied, heeft het anderzijds ook weinig zin om de toevoer van wapens te stoppen zonder dat de grote bestaande hoeveelheid niet wordt verkleind. Wapens hebben een erg lange levensduur en als een wapen kapot is kan van de onderdelen van meerdere wapens vaak weer een nieuw wapen gemaakt worden.

Aan het eind van de Koude Oorlog was eerst vooral aandacht voor ontwapening van nucleaire wapens, kleine wapens werden genegeerd terwijl ze eigenlijk een groter probleem vormden. Boutros Boutros-Ghali riep daarom in 1996 op tot het schenken van aandacht aan “microdisarmament”: om actie te ondernemen om de productie, handel en voorraad van kleine wapens te verminderen (Boutros-Ghali, 1996:92). Het ‘micro-ontwapenings-regime’ dat hij voorstelt omvat het geheel van maatregelen rondom kleine wapens zoals traceren, markeren, exportcontroles en de inname, controle en vernietiging van wapens. Hier zal ik ingaan op die laatste drie, inname, controle en vernietiging van wapens. Dit gebeurt vooral in (voormalige) conflictgebieden waar nu vooral veel wapens in de verkeerde handen zijn en de rechtmatige overheden meer wapens in handen hebben dan ze nodig hebben om de interne veiligheid te waarborgen. In het Programme of Action zijn ook afspraken over de ontwapening van kleine wapens gemaakt. Toch gebeurt er nog steeds te weinig. Er zijn nauwelijks genoeg hulpbronnen om ook maar een klein deel van de wereldwijde hoeveelheid wapens te verminderen (Wilkinson, 2008:85). Als er iets gedaan wordt zijn de methoden die gebruikt worden redelijk goed en worden nog steeds verbeterd.

Ontwapening is vaak makkelijker gezegd dan gedaan. De inzameling ervan aan het eind van een conflict kan alleen wanneer er een veilige omgeving wordt gecreëerd waarin men zich bewust is van het belang van het oplossen van het conflict en waarin vertrouwen is in het vooruitzicht van veiligheid zonder wapens (Hillier & Wood, 2003:74). Ontwapening wordt vaak gedaan aan het eind van een conflict waarbij het belangrijk is om andere peacebuilding-activiteiten als re-integratie en ontwikkeling er aan te koppelen en samen te werken met humanitaire ontwikkelingsorganisaties (CHD, 2005:81-2). Ontwapening gebeurt daarnaast ook in vreedstijd in de vorm van vrijwillige inleveracties voor misdaadpreventie, door middel van amnestieprogramma’s en door gedwongen inname van illegale wapens (CHD, 2005:79-80).

Er is veel ervaring opgedaan in de laatste jaren op het gebied van ontwapening maar de communicatie tussen organisaties die de ontwapening regelen laat te wensen over. Waar vroeger vaak nog geld werd geboden in ruil voor het inleveren van een wapen, weet men nu dat dit averechts kan werken doordat mensen met het geld een nieuw en beter wapen kopen op de zwarte markt en dat ze alleen overbodige, slecht werkende wapens inleveren (CHD, 2005:80-1). De laatste jaren zijn ontwapeningsprogramma’s sterk ontwikkeld met het geven van ontwikkelingshulp voor gemeenschappen ter compensatie van het inleveren van wapens (Hillier & Wood, 2003:74). Zulke collectieve prikkels blijken veel beter te werken dan individuele geldprikkels (CHD, 2005:81). Maar ook al was onder veel organisaties bekend dat dit de betere methode was, zijn in Irak in 2004 door de Amerikanen toch nog op de ‘buy-back’ methode wapens ingezameld, met alle gevolgen van dien (CHD, 2005:87). Het is dus belangrijk om de goede prikkels voor het inleveren van wapens te selecteren en gebruiken bij ontwapeningsprogramma’s maar ook om de resultaten van de programma’s met andere organisaties te delen (CHD, 2005:80-5). Daarnaast is het van belang dat wapens vernietigd worden in plaats van verkocht, zodat ze niet weer in verkeerde handen terecht kunnen komen. Een probleem voor ontwapening is dat overschotten van overheidsorganisaties vaak liever worden verkocht dan vernietigd, omdat de wapens nog geld waard zijn (SAS, 2004:57). Veel internationale organisaties als de OSCE en NAVO bieden daarom financiële en technische hulp om vernietiging te realiseren (CHD, 2005:84). Het is bovendien belangrijk dat de procedure en uitvoering van ontwapening

transparant zijn, dat burgers een garantie hebben dat de wapens echt vernietigd worden (CHD, 2005:84). Bij de ontwapeningsprogramma's moet vooral het vertrouwen van burgers worden gewonnen dat ze het ook zonder wapens af kunnen, door ze te laten zien dat er iets aan de totale hoeveelheid (illegale) wapens wordt gedaan, door vertrouwen op te bouwen met de politie en andere gemeenschappen en door bestaande conflicten op te lossen (Hillier & Wood, 2003:83). Naast het vernietigen moet een alternatief worden geboden voor de levenswijze; een duurzaam bestaan met inkomsten van vreedzame activiteiten moet mogelijk worden gemaakt (Hillier & Wood, 2003:83). Kopel, Gallant en Eisen (2005) stellen dat vrede niet direct volgt uit het wegnemen van wapens maar uit het veiligstellen van mensenrechten. Tot slot, en misschien nog wel het belangrijkste, moet munitie uit de omloop worden gehaald. Dit heeft, zo blijkt uit de praktijk, een directer effect op het reduceren van vuurwapengeweld dan het wegnemen van wapens (CHD, 2005:82). In sommige landen is er af en toe een tekort aan munitie op de markt wat het vuurwapengeweld doet afnemen. Als dit kunstmatig kan worden geïnduceerd, zal dit ook een hoop schelen: een vuurwapen is niets waard zonder munitie.

Vooraf in ontwikkelingslanden komen veel wapens in de verkeerde handen terecht door slechte beveiliging van wapenopslagen van overheden. Goed *Stockpile Management* begint bij veilige opslag van wat een land in zijn bezit heeft. Vaak is dit niet goed geregeld en kunnen wapens 'kwijt raken' of worden gestolen uit opslagplaatsen. Slecht stockpile management van de staat leidt tot een directe aanvoer van wapens aan de illegale markt, vaak op een grote schaal door overvallen van militante groeperingen, het 'kwijtraken' van wapens doordat corrupte officials grote partijen verkopen, door kleinschalige maar veelvuldige individuele diefstallen of door slordigheid en vergeetachtigheid (SAS, 2004:55). Het 'kwijtraken' door corrupte overheidsmedewerkers gebeurt veelal in arme landen waar een wapen veel waard is. Het kwijtraken door slordigheid gebeurt juist in landen waar wapens algemeen bezit zijn en niet veel waard zijn, zoals de VS (SAS, 2004:56). De meeste wapens zijn echter in handen van burgers en daarvan wordt ook het meest gestolen (SAS, 2004:60).

Veel landen zijn nog kwetsbaar voor dit soort praktijken, het is daarom belangrijk dat er stappen ondernomen worden om de bewaking van opslagplaatsen te verbeteren. Overheden moeten de controle over wapenopslag houden. In 2008 werd door een groep overheidsexperts aan de Algemene Vergadering van de VN de International Ammunition Technical Guidelines (IATG) gepresenteerd. Deze richtlijnen zijn ontworpen als referentiekader om staten te helpen nationale standaarden en standaardprocedures voor de veilige opslag van munitie te ontwikkelen (Parker & Wilson, 2012:70). De diefstallen en verliezen op individueel niveau zijn echter nog groter, daarom is het belangrijk dat er met meer verantwoordelijkheid wordt omgegaan met wapens. Een strengere registratie- en licentiebeleid voor vuurwapenbezit kan hier voor zorgen (SAS, 2004:66, 71-2).

Andere Multilaterale Afspraken

Twee andere belangrijke afspraken die betrekking hebben op kleine wapens zijn het Wassenaar Arrangement (1995) en de afspraken van de OSCE. Het Wassenaar Arrangement¹⁰ is een afspraak tussen 41 landen met richtlijnen voor export en om informatie uit te wisselen over de export van wapens naar landen die geen deel uitmaken van het arrangement. De uitgewisselde informatie over wapentransfers is echter niet openbaar voor publiek en dus niet te controleren (Parker & Wilson, 2012:69). Daarnaast is het een niet bindende overeenkomst. Ook hebben landen bij dit soort overeenkomsten de neiging de toezeggingen voor wapentransfers van collega Wassenaar-landen niet

¹⁰ <http://www.wassenaar.org/guidelines/>

langer in twijfel te trekken, waardoor het mogelijk is dat de fouten van het ene land klakkeloos worden overgenomen door het andere (Slijper, 2008:38).

De OSCE (Organization for Security and Co-operation in Europe) draagt bij aan de vermindering van kleine wapens door hulp te bieden bij ontwapening en stockpile management, door richtlijnen op te stellen voor nationale implementatie en biedt een arena voor internationale samenwerking op het gebied van kleine wapens. De OSCE is een belangrijke speler voor hulp bij stockpile management.

Belangrijke documenten van de OSCE zijn ten eerste OSCE Document on Small Arms and Light Weapons (2000) dat normen, principes en richtlijnen opstelt voor het bestrijden van illegale handel, markering traceren en documenteren, exportcontrole, samenwerking, informatie-uitwisseling en transparantie, hulp bij ontwapening, preventie en vermindering van verspreiding van kleine wapens. Ten tweede is er het Plan of Action on Small Arms and Light Weapons (2010)¹¹ dat de positie van de OSCE landen bepaalt ten opzichte van het VN PoA en de verplichtingen die zij belangrijk achten. Tot slot het Best Practices Handboek (2003) dat dient als gids voor nationale implementatie van afspraken binnen de OSCE en die van de VN.

Over de hele wereld is er breed draagvlak voor het idee van minimale wapenrestricties voor burgers, zoals dat zware, militaire wapens niet geschikt zijn voor het gebruik van burgers (Miller & Cukier, 2003:18). Overeenkomst over wapenbezit voor burgers is echter niet bereikt in het PoA. Het stond eerst op de agenda maar is er later weer afgehaald omdat het een nationale aangelegenheid zou zijn. De focus verschoof eind jaren negentig van wapenbezit naar wapenhandel en de tracering van wapens evenals het management van wapenreserves en vernietiging van overschot (SAS, 2011: Ch.9 p.4). Internationale normen zijn echter wel aan het verschuiven richting strengere wetgeving rondom bezit maar er is moeilijk overeenkomst over te bereiken (Miller & Cukier, 2003:18). Toch is het belangrijk te blijven streven naar internationale gemeenschappelijke minimale politieke standaarden voor zowel handel als bezit (Miller & Cukier, 2003:19). Regionale samenwerkingsverbanden als de EU blijven wel aandacht houden voor wapenbezit (SAS, 2011: Ch.9 p.4).

EU Wetgeving & Beleid

Het is wel duidelijk dat de EU vooraan staat in de wereld als het gaat om normen verspreiden ter regulering van wapens, zowel de afzonderlijke lidstaten als de EU zelf. De EU neemt ook vrijwel meteen de VN wetgeving over en doet ook haar best het goede voorbeeld te geven terwijl ze pleit voor een wapenhandelsverdrag (Fijnaut, 2008:19). In de EU kan onderscheid gemaakt worden tussen extern beleid en intern beleid. Het externe beleid bestaat uit maatregelen gericht op export (controle op wapentransacties aan controversiële afnemers) en op illegale handel en tussenhandel. Het bezit en verkeer (legaal en illegaal) van wapens en op het registreren en markeren van wapens omvat het interne beleid. Het belangrijkste document hiervoor betreft de *Firearms Directives*.

*EU Firearms Directives*¹²

Deze richtlijnen zijn een gezamenlijke EU wetgeving die vergunningen voor het bezit en het verkeer van wapens reguleert in de EU¹³ (91/477/EEC) en amendement 2008/51/EC dat direct uit het VN Firearms Protocol volgt en deze overneemt in de EU

¹¹ <http://www.osce.org/fsc/69333>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:179:0005:0011:EN:PDF>

¹³ http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/l14011_en.htm

wetgeving. Ook wordt de registratie en markering vastgelegd in deze directieven, evenals het plan om voor 2014 een digitale database aan te leggen om de wapens in te registreren.¹⁴ Handel wordt beperkt onder dit document: import en export en de activiteiten van wapenhandelaren worden beperkt binnen en buiten de EU (art. 4a, 11, 12, 13, 14). Het kopen, verkopen en bezit van wapens is beperkt tot licentiehouders en semi-automatische wapens en handvuurwapens (art. 4a, 6, 7, 8 en annex 1). Die licentie kan verkregen worden als een persoon een goede reden heeft voor het bezitten van een wapen en moet een controle ondergaan m.b.t. criminele achtergrond (art. 5). Voor handel moet een speciale licentie in het bezit zijn (art. 4 en 8). Documenteren, markeren en traceren van wapens is ook geregeld onder dit Firearms Directive: Elk wapen moet geregistreerd en gedocumenteerd worden. Ook handelaren moeten hun verkopen documenteren. Een markering van een wapen is verplicht, staten voeren hiermee traceringsprocedures uit.¹⁵

Gezamenlijk buitenlandbeleid

Voluit heet de belangrijkste gemeenschappelijke strategie, *Common Position defining common rules governing control of exports of military technology and equipment*.¹⁶ Deze gezamenlijke positie (2008/944/CFSP) stelt een aantal richtlijnen op waaraan lidstaten zich moeten houden bij het exporteren van wapens of 'dual use goods' naar landen buiten de EU.¹⁷ De strategie vervangt de eerder geldende *Code of Conduct on Arms Export*¹⁸ die het zelfde doel had: om exporten tegen te houden waarbij het risico bestaat dat de wapens gebruikt zullen worden voor interne repressie, externe agressie of voor grove schendingen van mensenrechten (Hillier & Wood, 2003:71).

Een tweede gezamenlijke positie gaat over controles op tussenhandel van wapens: de *Common Position on the Control of Arms Brokering*¹⁹ (2003/468/CFSP). Deze gezamenlijke positie bevat richtlijnen om de bestaande wetgeving van de EU (waaronder de bovenstaande *Code of Conduct*), OSCE en VN binnen dit onderwerp te implementeren.

Een derde externe beleidsmaatregel is de *Council Joint Action on the European Union's Contribution to Combating the Destabilizing Accumulation and Spread of Small Arms and Light Weapons*²⁰ (2002/589/CFSP). Dit is een gezamenlijke verklaring van EU lidstaten over wat ze zullen ondernemen om de grootschalige verspreiding van kleine wapens tegen te gaan, de vernietiging van wapens te bevorderen en de problemen ten gevolge van de grote hoeveelheid wapens op te lossen. Dit wordt gedaan in eigen land, maar voornamelijk door middel van buitenlandse politiek en door middel van (financiële) hulp aan VN of NGO projecten gericht op ontwapening.

Tot slot neemt de EU het VN Programme of Action over in een gezamenlijke strategie om het EU beleid te stroomlijnen met dat van het PoA in de *EU Strategy to combat illicit accumulation and trafficking of SALW and their ammunition*.²¹ Het is een gezamenlijke strategie om op internationaal, regionaal en EU-niveau de maatregelen besproken in het PoA en de bovengenoemde Joint Action uit te voeren.

¹⁴ http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/l14011_en.htm

¹⁵ <http://www.gunpolicy.org/firearms/region/european-union>

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:En:PDF>

¹⁷ http://www.sipri.org/research/disarmament/dualuse/research/armaments/transfers/controlling/eu_common_position

¹⁸ Deze werd in 2004 kritisch beoordeeld door een groep NGO's. Of het veel verbeterd is met de Common Position, is onduidelijk. (Saferworld, 2004).

¹⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:156:0079:0080:EN:PDF>

²⁰ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/l_191/l_19120020719en00010004.pdf

²¹ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st05/st05319.en06.pdf>

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/l33244_en.htm

Hoewel de EU verder is dan de meeste regionale samenwerkingsverbanden met betrekking tot wapenwetgeving, blijven er problemen. De wetgeving die door de EU is opgesteld, is een minimale vereiste voor landen om te implementeren. Zoals met alle wetgeving in de EU is ook dit een compromis geweest tussen strenge en minder strenge nationale wetgevingen. Voor Nederland, waar de wetgeving vrij streng is, levert dit nog problemen op doordat buurlanden minder streng zijn en door het Schengenverdrag het verkeer van vuurwapens vergemakkelijkt is. Veel illegale wapens komen nog steeds naar Nederland vanuit EU-lidstaten (70%), met toetreding van voormalige Oostbloklanden, waar nog steeds veel wapens vandaan komen, wordt dit zelfs 80% (Spapens, 2008:65). Met de toekomstige uitbreidingen van de EU zou dit nog wel eens erger kunnen worden. Kandidaat-lidstaten als Servië en Montenegro hebben meer vuurwapens in bezit en meer vuurwapendoden dan Finland, dat op dit moment de ‘topscorer’ is van de EU (zie Annex 2). Openstellen van de grenzen met deze landen kan voor een vernieuwde stroom wapens zorgen.

Ook zal de wetgeving van te voren goed moeten worden gestroomlijnd met de nieuwe lidstaten. Binnen de EU zijn nu al grote verschillen in de wapenwetgeving (Spapens, 2008:74). Illegale wapenhandel wordt nog steeds op nationaal niveau aangepakt en er zijn daardoor grote verschillen tussen landen. De effecten worden echter door alle landen gezamenlijk gedragen. Natuurlijk wordt er wel samengewerkt door de nationale politieapparaten en wordt er veel vooruitgang geboekt, voornamelijk door het instellen van een gezamenlijk registratiesysteem (Spapens, 2008:74).

Het probleem met de gedragscode voor wapenexporten is dat die voor interpretatie vatbaar is en dat er geen sanctie staat op het niet naleven ervan (Slijper, 2008:36). Uit de praktijk blijkt dat deze belofte van EU-landen niet volledig wordt nageleefd (Hillier & Wood, 2003:71). De individuele (economische en politieke) belangen van lidstaten gaan vaak nog voor op de normatieve ideologische belangen van de EU als geheel (Erickson, 2008:26-7).

Nationale Wetgeving & Beleid

Nationale wetgeving en beleid richten zich vooral op bezit en handel van wapens binnen het land zelf.²² Wapenwetgeving is vaak een afweging om balans te vinden tussen de vrijheid van burgers om een wapen te bezitten (om daarmee te jagen, de schietsport te beoefenen of zichzelf te verdedigen) en de veiligheid van burgers te bevorderen (SAS, 2011:Ch.9 p1). Zo worden bepaalde wapens verboden waarvan wordt gedacht dat ze buitenproportioneel zwaar zijn om de bovenstaande dingen mee te doen, zoals volautomatische wapens en wapens met een zwaar kaliber. In bepaalde landen zijn wapens als alarmpistolen vrij verkrijgbaar, in andere zijn deze verboden zonder geldige licentie. In de meeste landen moet men namelijk een licentie hebben voor het bezit en de aanschaf van een vuurwapen. Er zijn echter nog steeds grote verschillen in hoe streng de eisen zijn voor het verkrijgen van een licentie. Zo is in sommige staten van de VS zelfs geen leeftijdsrestrictie (SAS, 2011:Ch.9 p15). Door de licentieregeling wordt het burgers moeilijker gemaakt om aan wapens te komen, zo wordt de vraag naar wapens teruggedrongen. Andere vormen van beleid richten zich op het reduceren van het illegale aanbod van wapens op de markt. Traceringsmethodes worden ook nationaal gebruikt om te herleiden waar een wapen in de illegaliteit is beland wanneer het is gebruikt bij een misdad of wanneer het is gevonden bij een huiszoeking bijvoorbeeld. Reductie van het aantal wapens in privéhanden werkt ook om het illegale aanbod terug te dringen. Zo doet

²² Zie annex 1 voor een lijst van punten van nationale wetgeving waarop landen van elkaar verschillen in striktheid zoals regels voor licenties, de opslag van wapens, markering en registratie.

de politie vaak inzamelingen van wapens onder een amnestieregeling of door mensen anoniem hun wapens te laten inleveren.

Producenten van vuurwapens zijn vaak ook gebonden aan wetgeving. Ze moeten veelal verplicht wapens en munitie markeren en hun verkopen registreren. Exporten naar het buitenland worden vaak gecontroleerd door de overheid; of de ontvangende partij voldoet aan de internationale humanitaire normen (SAS, 2002:248). Tot slot zijn er controles op doorvoer om smokkel tegen te gaan. Nederland is als transportland met Schiphol en de haven van Rotterdam een belangrijke doorvoerhaven.

Tussen veel landen vertoont de nationale wetgeving veel overeenkomsten, zoals dat vrijwel alle staten bepaalde wapens verbieden die ze niet geschikt achten in de handen van burgers, dat ze voor de wapens die wel toegestaan zijn een licentiesysteem hebben en dat de wapens die in privébezit zijn worden geregistreerd (SAS, 2011: Ch9, p1). Er zijn echter wel verschillen in hoe streng de wetgeving is. Licenties worden in het ene land moeilijker verkregen dan in het andere, de registratie wordt in het ene land beter uitgevoerd dan het andere en er zijn behoorlijke verschillen in welke wapens wel en niet zijn toegestaan.

Nederland

Over het algemeen is de wetgeving voor wapenbezit en -handel in Nederland streng te noemen²³ in vergelijking met andere landen. De wapenwetgeving in Nederland bestaat uit de Wet Wapens en Munitie, de Regeling wapens en munitie en de Circulaire wapens en munitie.²⁴ Nederland valt uiteraard ook onder de EU wetgeving. De Nederlandse wetgeving is strikter dan de EU-wetgeving met betrekking tot bezit. Zo mogen semi-automatische wapens in de EU wel door burgers worden gehouden, in Nederland niet (Wapenwet, art 2.1, 26, 27). Om een licentie te kunnen krijgen (art 28) moet een verklaring van goed gedrag worden overlegd, verdere screening is er niet. Ieder jaar wordt de vergunning herzien. Er is geen beperking op de hoeveelheid wapens of munitie die in het bezit mogen zijn van een vergunninghouder. Er zijn wel regels voor de opslag van wapens en munitie, dat moet in een goede kluis gedaan worden en wapens en munitie moeten apart worden opgeslagen (Circulaire wapens en munitie, 2012). Wat betreft documentatie, registratie, markering, tracering komt de wetgeving overeen met de EU-wetgeving. Nederland heeft een amnestieregeling om illegale wapens in te leveren om het aantal illegale wapens in omloop te verminderen (Small Arms Survey, 2008:97). Deze wapens worden over het algemeen vernietigd als ze niet van historische waarde zijn.²⁵

Adviesrapport Alphen aan den Rijn

Ondanks de relatief strenge wetgeving in Nederland, komen er bij incidenten als dat in Alphen aan den Rijn tekortkomingen aan het licht. Deze zijn onderzocht in een rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (2011a).²⁶ Uit dat rapport blijkt dat de regulering van legaal wapenbezit door sportschutters te wensen over laat omdat er te gemakkelijk aan een wapen gekomen kan worden. Tristan van der V., die in Alphen in het rond heeft geschoten, bleek ondanks een geschiedenis van mentale gezondheidsproblemen en suïcidale neigingen toch een wapen te kunnen krijgen (Onderzoeksraad, 2011a). Het rapport stelt dat wapenverloven te vanzelfsprekend verstrekt worden en dat de politie te

²³ Wetgeving wordt bij gunpolicy.org als streng aangeduid wanneer de bewijslast van geschiktheid voor licentia aanvragen bij de burger ligt, en als niet streng wanneer de overheidsinstantie die de licenties uitgeeft de bewijslast draagt: <http://www.gunpolicy.org/firearms/citation/quotes/22>

²⁴ <http://www.justis.nl/Producten/wetwapensenmunitie/voorwieenwaaromiswapenbezitverboden/>

²⁵ <http://www.justis.nl/Producten/wetwapensenmunitie/hoeuwwapensenmunitieinlevert/>

²⁶ <http://www.onderzoeksraad.nl/index.php/pers/onderzoeksraad-keer-bewijslast-wapenverlof-om/>

weinig toezicht op de verlopen houdt. Misdaadpreventie heeft bij de politie geen prioriteit. De politie beschikt bovendien niet over informatie over of er ‘vrees is voor misbruik’. De bewijslast moet meer bij de aanvragers komen in plaats van bij de politie, volgens het rapport. Licentiaanvragers moeten zelf aantonen dat ze geschikt zijn een wapen te bezitten door middel van een medische verklaring of psychologische test. Nu is de aanvrager niet verplicht alle informatie te geven die er nodig is om te beoordelen of er vrees is voor misbruik, ook familieleden niet. Medische hulpverleners kunnen zich beroepen op hun beroepsgeheim en moeten pas bij een acute dreiging melding doen. Het hangt dan dus van het beoordelingsvermogen van de hulpverlener af of er veilig met de wapenverloven wordt omgegaan. Bij de jaarlijkse verlenging van het verlof moeten veranderingen in de situatie in acht genomen worden (Onderzoeksraad, 2011b). Ook schietverenigingen moeten zich continu een beeld blijven vormen van de situatie van vergunninghouders, dat gebeurt nu te weinig (Onderzoeksraad, 2011b).

Illegale Wapenhandel

Uit de gegevens die bekend zijn blijkt echter dat meestal illegale wapens worden gebruikt bij vuurwapenincidenten (Justitiële Verkenningen, 2008:4). Het aanscherpen van de wetgeving voor vergunninghouders heeft daarvoor in principe weinig zin. Er zijn wisselende berichten over het gemak waarmee aan vuurwapens gekomen kan worden. In een rapport van het IVA wordt gesteld dat het relatief moeilijk is om, bij gebrek aan de juiste criminele contacten, een wapen te bemachtigen (IVA, 2005:104). Daarbij wordt wel opgemerkt dat juist op dit criminele circuit te weinig controle wordt uitgeoefend door de politie. Die heeft nauwelijks betrouwbare en actuele informatie over de stromen van wapens die het land binnenkomen en heeft geen kennis van het netwerk van handelaren en hun afzetmarkt (IVA, 2005:104). Ook hier ligt de prioriteit voor de politie niet op preventie. Uit een krantenartikel in het NRC Handelsblad blijkt dat het helemaal niet zo moeilijk is voor een café-eigenaar om aan een wapen te komen.²⁷ Toch zijn de meeste illegale vuurwapens in bezit van personen die toch al in het criminele circuit zitten. De handel in vuurwapens gaat vaak ook hand in hand met andere illegale activiteiten als drugshandel en mensenhandel. De vuurwapenhandel op zichzelf is ook weinig winstgevend in Nederland en is dus vaak slechts bijverdienste.

Het IVA rapport stelt verder dat de registratie veel beter kan, dat nu nog niet volledig gebruik wordt gemaakt van het systeem ‘VDS’ (IVA, 2005:10). Dit komt vooral door afwezigheid van expertise bij de politie op het gebied van wapens en doordat niet eenduidig met invoeren van wapens, incidenten en verdachten in het systeem wordt omgegaan (de Vries, 2008:81). Daarenboven ligt de focus van de Nederlandse politie niet op het tegengaan van illegale vuurwapenhandel. Vuurwapens worden als bijvangst gezien waardoor eventuele grootschalige handel buiten beeld blijft (de Vries, 2008:82).

Wapendoorvoer & Exportcontroles

Er is in Nederland een vergunningsplicht voor doorvoer van wapenvrachten maar er blijft een uitzondering op vrachten van bevriende NAVO en EU-staten, alsook Australië, Zwitserland, Japan en Nieuw-Zeeland omdat die ook een goed exportregime zouden hebben (Slijper, 2008:37-8). De uitzonderingslanden hoeven slechts melding te doen van de doorvoer. In de praktijk zullen dus niet veel exporten aan een vergunning onderhevig zijn. De controle op wapenhandel door politie en douane laat nu nog te wensen over, ook in Nederland (IVA, 2005:95). Volgens Oxfam International (2003:7) werd in 2002 in de Rotterdamse haven slechts drie procent van de dagelijkse 20.000 containers gecontroleerd waardoor er tonnen wapens via Rotterdam verscheept konden worden. Inmiddels is het procentueel nog niet verbeterd maar wordt er wel geïnvesteerd in

²⁷ NRC Handelsblad, 12 mei 2002, “Voor een Vuurwapen ga je naar de Illegale Markt”

snellere scanners.²⁸ Het blijft alsnog vrij gemakkelijk om wapens illegaal te verhandelen en verschepen. De normen van controle op internationale handel waar Nederland vaak voor pleit, worden in eigen land niet volledig nageleefd (Slijper, 2008:43).

Wat exportcontroles op legale en grijze wapens betreft zijn landen vaak gebonden aan nationale wetgeving, regionale en multilaterale afspraken. Deze zijn echter vaak voor interpretatie vatbaar. Ook Nederland gedraagt zich volgens sommigen soms dubieus, “tegenover het belang van scherpere controle staan vaak zwaarder wegende diplomatieke en economische belangen.” (Slijper, 2008:29). Wat kleine wapens betreft is Nederland echter een kleine speler op de internationale markt, de militaire export concentreert zich vooral rondom schepen, luchtvaartuigen en elektronica (Slijper, 2008:33). Voor exporten is in Nederland een vergunning vereist. Die wordt echter zonder al te veel moeite verkregen als aangetoond wordt dat de wapens “voor onverdachte, civiele doeleinden zijn bestemd” en zonderen slechts een aantal landen uit. Landen zijn ook niet altijd transparant over wat geëxporteerd wordt, dit wordt wel langzaam beter.

Verenigde Staten

Volgens het Open Society Institute (OSI) zijn de VS zijn de zwaarst bewapende samenleving van de wereld, met vuurwapens in ongeveer 40% van de huishoudens en 88 vuurwapens per 100 inwoners (OSI, 2000:1; Gunpolicy.org). Opvallend aan de VS is dat het bezit van een wapen een *recht* is, vastgesteld in de wet. Er zijn maar tien landen op de wereld waar dat zo is²⁹. De wetgeving verschilt per staat maar over het algemeen is de wetgeving niet streng in de VS. Welke wapens in het bezit mogen zijn is anders dan in Nederland: machinegeweren zijn wel verboden, evenals hele zware ‘armour piercing weapons’ maar automatische wapens zijn toegestaan met een licentie, soms zelf zonder licentie (OSI, 2000:1). Semi-automatische wapens mogen vaak zonder licentie³⁰ worden gekocht. De registratie van de aankoop, waarbij wordt gecontroleerd op criminele achtergrond, voldoet. Per staat zijn er grote verschillen in leeftijdsrestrictie per type wapen. Meestal kan aankoop alleen door personen boven de 21 jaar gedaan worden maar in sommige staten is er zelfs geen leeftijdsrestrictie. Er hoeft echter geen registratie plaats te vinden van private wapentransacties. Op de tweedehandsmarkt is het voor minderjarigen en criminelen dus makkelijk om een wapen aan te schaffen (OSI, 2000:5-6). Andere voorbeelden van de vrije omgang met wapens zijn dat er in sommige staten geen wachtperiode voor het aanschaffen van een wapen is waardoor men er zo de winkel mee uit kan lopen. Ook mag er, in tegenstelling tot veel andere landen, ‘in plain view’ met een wapen rondgelopen worden (in een aantal staten).

Er zijn erg grote verschillen in wetgeving per staat, evenals verschillen in de reacties op grootschalige schietpartijen op scholen. In plaats van wapenbezit aan te pakken richt de wetsverandering zich juist op het zwaarder straffen van delinquenten, strengere regels voor opslag van wapens en het toestaan van leraren om wapens mee te nemen naar school (SAS 2011: Ch9 p7). Een groot verschil met Nederland is dat veel van de vuurwapenincidenten in de VS juist gebeuren met legale wapens. Meer dan de helft van de vuurwapendoden in de VS zijn zelfdodingen of gebeuren per ongeluk (Open Society Institute, 2000:2).

²⁸ <http://www.ecsupport.nl/site/index.php?page=4&cid=178> De cijfers kloppen nog steeds ongeveer:

<http://www.portofrotterdam.com/nl/Over-de-haven/havenstatistieken/Pages/aan-afvoer-containers.aspx>

²⁹ Armenië, Colombia, Guam, Guatemala, Jemen, Litouwen, Mexico, Moldavië en Zwitserland (gunpolicy.org)

³⁰ Naast sommige staten van de VS mogen alleen in Libanon handvuurwapens zonder licentie in het bezit zijn van burgers: http://www.gunpolicy.org/firearms/region/lebanon#regulation_of_handguns

Het focussen op de illegale markt heeft daar dus minder zin dan in Nederland. In plaats daarvan is het in de VS noodzaak om de gemakkelijke toegang terug te dringen, zowel de toegang tot wapens die al in bezit zijn door ze veilig (buiten het bereik van onbevoegden) op te bergen, als op de gemakkelijke aankoop van een wapen (OSI, 2000:2). In plaats van te concentreren op het aanscherpen van de straffen van degenen die de fout ingaan met de wapens, is dit een veel beter mechanisme (OSI, 2000:2). Ten tweede zorgen verschillen in wetgeving tussen staten voor ondermijning van de strikte wetgeving in sommige staten door de lakse wetgeving in naburige staten (OSI, 2000:5). Het stroomlijnen van de wetten tussen aangrenzende staten zal daarom ook een hoop oplossen. Een derde aandachtspunt is het instellen van een strenger 'licence and registration' regime. Dat zal er voor zorgen dat, net als bij auto's, verantwoordelijker met het gebruik van vuurwapens wordt omgegaan (OSI, 2000:7). Als je je rijbewijs haalt, kun je dat kwijtraken als je de verkeersregels overtreedt. Als je je auto uitleent draag je verantwoordelijkheid voor wat er gebeurt met de auto. Door de registratie op naam van elke auto, ook tweedehands, is het mogelijk en wapen te traceren naar zijn laatste eigenaar. Als dit met wapens ook zo zou zijn, zou men ze zorgvuldiger opbergen en de wapenwetgeving beter in acht nemen. Wapenwetgeving reflecteert bovendien niet alleen sociale waarden maar kan deze ook vormen: strenge wetgeving kan ook een signaal afgeven over de aanvaardbaarheid van geweld en gedrag beïnvloeden (Gartner in SAS, 2002:263).

Andere Europese landen: Zwitserland, België, Finland

Een grote gelijkens met de VS is dat ondanks de centrale EU-wetgeving, de nationale wetten nog niet volledig met elkaar gestroomlijnd zijn en de uitvoering van beleid per land verschilt. Zowel in de VS als de EU, door de open grenzen tussen staten, kan een streng beleid ondermijnd worden door soepel beleid in een aangrenzend land. Wapenbezit door burgers wordt ook in de EU nog steeds gezien als een staatsaangelegenheid.

Elk land heeft daarbij ook zijn eigen typische tragische voorbeeld van hoe het mis kan gaan met vuurwapens. Zo heeft de schutter in Luik in 2011 een grote verzameling wapens kunnen aanleggen zonder al te veel moeite. In België schijnt het tegenwoordig makkelijker te zijn om aan illegale wapens te komen dan in Nederland.³¹ Als onderstaande landen worden vergeleken, lijkt er echter geen duidelijke correlatie te bestaan tussen wapenbezit en de hoeveelheid incidenten, met als uitzondering dat de VS steevast bovenaan staat (Zie annex 3).

België

Het licentieregime in België is niet streng omdat iedereen in principe een wapenlicentie kan krijgen, behalve bepaalde groepen. Of iemand in zo'n groep hoort moet worden aangetoond door de overheid die de licentie uitgeeft. In Nederland is het andersom: hier moet men zelf aantonen waarom men een wapen zou mogen hebben en dus niet in die groep van kinderen, geesteszieken en criminelen hoort.³² In België wordt overigens niet uitgezocht of men geestesziek is. Onder de goede redenen voor het bezit van een vuurwapen valt in België, in tegenstelling tot veel andere landen ook persoonlijke bescherming. In België wordt onderscheid gemaakt tussen licenties voor een persoon en voor een bepaald wapen. Die laatste wordt elke 3 jaar herzien, voor de persoonlijke licentie is dit niet bepaald. Er bestaat in België wel een beperking op de hoeveelheid

³¹ Nrc.next, 15 december 2011, "Mickey Mouse, geregistreerd wapenbezitter; Woont in: wapenwalhalla België"

³² <http://www.gunpolicy.org/firearms/citation/quotes/22>

munitie en de soorten munitie, men mag alleen munitie kopen voor de wapens die men bezit.

Zwitserland

Ook in Zwitserland is het een recht om een wapen te bezitten. De wetgeving rondom wapens is echter streng te noemen (gunpolicy.org). Net als in de EU zijn automatische wapens verboden en is voor de meeste andere wapens een vergunning nodig. Voor slechts een aantal wapens is bezit toegestaan zonder vergunning. Dit gaat dan om wapens die voor de sport en jacht gebruikt worden. Personen die een vergunning aanvragen moeten daarvoor een gegronde reden voor opgeven en worden gecontroleerd op geestesziekte, criminele achtergrond en geweldsverleden. Om een wapen bij zich te dragen moet een Zwitser een veiligheidstraining afleggen. Elke vijf jaar wordt de licentie herzien. Onder de licentie mag men zo veel wapens houden als men wil. Elke aanschaf, bezit en overdracht wordt wel geregistreerd. Er is ook geen wachtermijn voor de aanschaf van een wapen. Veilige opslag van wapens is voor de wet verplicht.

In tegenstelling tot wat vaak gezegd wordt, is het wapenbeleid in Zwitserland dus best streng. In de VS wordt Zwitserland vaak als voorbeeld aangehaald van een land dat een niet streng beleid heeft en waar weinig vuurwapendoden vallen en dat een restrictief vuurwapenbeleid dus niet helpt. Toch gaat het ook daar soms mis, voornamelijk met de dienstwapens die in Zwitserland gehouden mogen worden als de dienstperiode voorbij is. Er wordt vooral zelfmoord met die wapens gepleegd.

Finland

Ondanks dat er veel wapens in omloop zijn in Finland, is het beleid streng te noemen. Desondanks vallen er relatief veel vuurwapendoden (Annex 3). Finland valt onder de EU en dus zijn automatische vuurwapens en zwaar geschut verboden. Voor andere wapens moet een licentie worden verkregen. Licentiehouders mogen wel hun wapens tweedehands verkopen aan andere licentiehouders. Bij de aanvraag van een licentie moeten Finnen een goede reden opgeven en worden ze gescreend op criminele en mentale achtergronden. Ook een training voor veiligheid is verplicht bij het aanvragen van een licentie. Onder de licentie mag elk aantal wapens worden gehouden. Registratie en markering op het wapen zijn verplicht.

Elk land gaat op zijn eigen manier om met wapenwetgeving. Ook tussen EU landen die allemaal gebonden zijn aan dezelfde minimale standaarden zijn nog grote verschillen te merken. Per land verschilt het waar het beleid tekort komt, ieder land heeft zo zijn eigen problemen. Zo zou het in Zwitserland goed zijn om de dienstwapens niet meer vrij mee te geven aan reservisten. In België zou het een goed idee zijn om de bewijslast bij de licentieaanvrager te leggen in plaats van de overheidsinstantie. In Finland zijn erg veel wapens aanwezig in vergelijking met de rest van de EU en vallen ook relatief veel doden. Toch is de wetgeving redelijk scherp, er lijkt daar vooral door de cultuur een losse omgang met wapens te zijn.

Internationaal gezien zijn de verschillen helemaal groot tussen een land als Nederland waar men de al strenge wetgeving nog niet streng genoeg vindt en de VS waar het vrije verkeer van wapens voor velen niet vrij genoeg kan zijn. Toch is bij overheden, zoals gezegd, altijd de wens om een balans te vinden tussen de vrijheid van burgers om een wapen te bezitten en de interne veiligheid van het land te waarborgen. Daarvoor heeft elk land toch zijn minimale wapenrestricties die niet geschikt geacht worden voor burgers.

De eerdere opmerking dat de correlatie niet duidelijk is betekent echter niet dat wapenrestricties voor burgers niet helpen om vuurwapengeweld te voorkomen. De correlatie tussen wapenwetgeving, de hoeveelheid wapens in privaat bezit en de

hoeveelheid wapengeweld is wel lastig te vinden volgens veel bronnen (bijvoorbeeld OSI, 2000:4) maar is toch aanwezig. Het probleem is dat er veel andere sociale factoren te maken hebben met het wapengeweld zoals armoede, werkloosheid, alcohol en druggebruik en georganiseerde misdaad (OSI, 2000:4). Als andere factoren constant worden gehouden, is er wel een correlatie tussen privaat bezit van wapens en doden (Miller & Cukier, 2003:7). Om effectief de gevolgen van kleine wapens te bestrijden, zal echter ook beleid moeten worden gemaakt voor de bredere sociale problemen die samenhangen met vuurwapengeweld (Miller & Cukier, 2003:17). Sommige studies suggereren dat vuurwapens voor zelfbescherming de veiligheid kunnen verhogen en doden kunnen voorkomen. Meer studies beweren echter het tegenovergestelde: dat slachtoffers die vuurwapens droegen op het moment dat er gevaar dreigde minder vaak werden overvallen maar wel een groter risico liepen om gewond te raken (Miller & Cukier, 2003:10).

De schadelijke invloed van bestaande of opkomende culturen van geweld in samenlevingen zijn zowel een oorzaak als een gevolg van de grootschalige beschikbaarheid van vuurwapens (Miller & Cukier, 2003:3). Het wordt algemeen onderkend dat de beschikbaarheid van wapens op zichzelf niet leidt tot vuurwapengeweld ('guns don't kill people...'). Greene & Marsh (2011:1) stellen dat er te snel conclusies worden getrokken uit de koppeling tussen wapenstromen van en naar landen en de hoeveelheid incidenten met wapens in een land, en uit de aanname dat met het beperken van de wapenstromen automatisch minder conflicten komen. Ze stellen dat er veel meer zaken als sociaaleconomische, politieke en culturele aspecten ten grondslag liggen aan conflicten en dat die niet over het hoofd mogen worden gezien. Meteen alle wetgeving strenger maken is dus geen goede oplossing. De gemakkelijke toegang tot wapens maakt echter een significant verschil in de manier waarop met spanningen wordt omgegaan (Miller & Cukier, 2003:7).

Vooraf voor de VS is het belangrijk dat wetgeving in alle staten gelijk wordt getrokken, als eerste stap dat er een minimum 'baseline' komt zoals in de EU. Strengere wetgeving is niet alles, het terugdringen van vuurwapengeweld dient gepaard te gaan met verandering van de normen naar begrip van de gevaren van vuurwapens; een cultuuromslag naar zorgvuldige omgang met vuurwapens. De illegale markt zal ook tegelijkertijd moeten worden aangepakt, met strengere beleid op licenties wordt het illegale bezit niet teruggedrongen. Toch zijn de twee markten inherent verbonden in een land als de VS, waar het zou helpen om de legale markt beter te controleren zodat er minder wapens van de legale naar de illegale markt verdwijnen (Open Society Institute, 2000:2; SAS, 2002:263).

Conclusie

Maatregelen voor terugdringen van de overvloed aan wapens en de gevolgen ervan zijn er te over. Ze werken wel maar worden niet optimaal benut. Tegengestelde belangen, gebrek aan financiering en laksheid houden de ontwikkeling van 'Arms Control' tegen. Aan beide zijden van de initiatieven om de aanvoer te stoppen en de hoeveelheid te verminderen zijn goede oplossingen te vinden die allemaal te zwak zijn om misbruik en onwil tegen te gaan.

Op internationaal niveau is ook de nieuwste poging om de wapenhandel terug te dringen op een zwak verdrag uitgelopen. De hoop zal moeten worden gevestigd op ratificatie door alle staten ter wereld en toekomstige amendementen van het verdrag die de verdragsregels scherper stellen. Financiering van wapens is een van die dingen die in het wapenhandelsverdrag als amendement zou kunnen worden opgenomen. Landen steken nu nog veel geld in ontwikkeling en dat geld komt regelmatig in verkeerde handen

terecht, er worden dan wapens mee gekocht. Ook wordt ontwikkelingshulp belemmerd door conflicten die gevoed worden door met name kleine wapens. Het terugdringen van de hoeveelheid wapens gaat dus hand in hand met een groter rendement op ontwikkelingshulp.

Om ontwapening beter te regelen zal er meer geld beschikbaar moeten komen voor organisaties die zich er mee bezig houden, mede zodat andere ontwikkeling ook beter uit de verf zal komen. Voordat het ITI goed werkt zal de nationale registratie overall tot op een bepaald minimum getrokken moeten worden en zullen staten elkaar moeten helpen.

Vooraf tussen staten in regio's waar veel gehandeld wordt is het belangrijk om wetgeving en beleid rondom wapens op elkaar af te stemmen. Verbeteringen zijn nog steeds mogelijk op het gebied van het delen van informatie met andere staten en transparantie over wapenstromen in het algemeen. Samenwerking door politieapparaten met omliggende landen om de illegale wapenhandel terug te dringen is ook noodzakelijk. Wapenproblematiek is nooit een uitsluitend interne aangelegenheid geweest, globalisering zorgt bovendien voor schaalvergroting van de problemen. Juist daarom moeten landen hun verantwoordelijkheid nemen bij het toestaan van wapenexporten naar dubieuze ontvangers. Staten moeten humanitair recht, mensenrechten en ontwikkeling in acht nemen bij de besluiten hierover, niet slechts de eigen economische en politieke belangen.

Op nationaal niveau verschilt het per land in hoeverre en op welk vlak de wetgeving moet worden aangescherpt. Er zijn in ieder geval altijd verbeteringen mogelijk. Burgers moeten ervan bewust worden gemaakt dat het bezit van vuurwapens grote risico's met zich meebrengt en het beleid moet op die risico's worden aangepast. Strenge registratie en licentieregelingen instellen en tegelijkertijd illegale wapenhandel en –bezit tegengaan is het beste interne beleid.

Literatuur

Artikelen

Boutros-Ghali, B. (1996), "Global Leadership After the Cold War", *Foreign Affairs*, 75(2), pp. 86-98.

Centre for Humanitarian Dialogue (CHD), (2005), *Missing Pieces: Directions for Reducing Gun Violence through the UN Process on Small Arms Control*, Geneva: Centre for Humanitarian Dialogue. <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/L-External-publications/2005/2005%20HDCentre%20Missing%20Pieces.pdf>

Cukier, W., Sarkar, T. & Quigley, T. (2000) "Firearm Regulation: International Law and Jurisprudence", *Canadian Criminal Law Review*, 6(1), pp.99-123. <http://www.ryerson.ca/SAFER-Net/interventions/FRegMY03.pdf>

Erickson, J.L. (2008) *Normative Power and EU Arms Transfer Policy: A Theoretical Critique and Empirical Test*, Discussion Paper SP IV 2008-301, Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung.

Fijnaut, C.J.C.F. (2008), "De bestrijding van de illegale vuurwapenhandel; het beleid van de Verenigde Naties en de Europese Unie" *Justitiële Verkenningen*, 34(4), p.9. http://www.wodc.nl/images/jv0804-volledige-tekst_tcm44-117369.pdf

- Greene, O. & Marsh, N. (eds.), (2011), “Small Arms, Crime and Conflict Global Governance and the Threat of Armed Violence”, *Routledge Studies in Peace and Conflict Resolution*, New York: Routledge.
<http://www.ewidgetsonline.net/dxreader/Reader.aspx?token=1eeea9b27a0e48849e3748619a8ea67e&rand=1526622427&buyNowLink=&page=&chapter>
- Hill, S.M., (2006), “Introduction: Future directions in small arms control, *Contemporary Security Policy*, 27(1), pp. 1-11.
- Hillier, D. & Wood, B. (2003), *Shattered Lives*, Eynsham: Information Press.
<http://controlarms.org/wordpress/wp-content/uploads/2011/02/Shattered-lives-the-case-for-tough-international-arms-control.pdf>
- Justitiële Verkenningen (2008), *Samenvatting*.
http://wodc.nl/images/1066_Samenvatting_tcm44-58676.pdf
- Kopel, D.B., Gallant, P. & Eisen, J.D. (2005), “Micro-Disarmament: The Consequences for Public Safety and Human Rights”, *UMKC Law Review*, 73(4).
<http://www.davekopel.com/2a/foreign/microdisarmament.pdf>
- Miller, D. & Cukier, W. (2003) “Regulation of Civilian Possession of Small Arms and Light Weapons” *Biting the Bullet. Briefing 16*. London: International Alert, Saferworld, and University of Bradford.
<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/L-External-publications/2003/2003%20BtB%20Regulation%20civ%20possession.pdf>
- Onderzoeksraad voor Veiligheid, (2011a), *Wapenbezit door Sportschutters*.
http://www.onderzoeksraad.nl/docs/rapporten/Rapport_Ridderhof_web.pdf
- Onderzoeksraad voor Veiligheid, (2011b), *Wapenbezit door Sportschutters: Aanbevelingen*.
http://www.onderzoeksraad.nl/docs/aanbevelingen/Aanbevelingen_voor_webseite_definitief.pdf
- Open Society Institute, (2000), *Gun Control in the United States: A Comparative Survey of State Firearm Laws*, New York: Open Society Institute.
<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/L-External-publications/2000/2000%20OSI%20Gun%20control%20US.pdf>
- Oxfam International, (2003) “Targeting Small Arms”, *Oxfam Briefing Paper 38*.
http://www.oxfamamerica.org/files/OA-Targeting_Small_Arms.pdf
- Parker, S. & Green, K. (2012), *The Programme of Action Implementation Monitor (Phase 1) Assessing Reported Progress*, Geneva: Small Arms Survey Occasional Paper 30.
<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP30-PoAIM.pdf>
- Parker, S. & Wilson, M., (2012), *A Diplomat’s Guide to the UN Small Arms Process*, Geneva: Small Arms Survey. <http://www.smallarmssurvey.org/publications/by-type/handbooks/a-diplomats-guide-to-the-un-small-arms-process.html>
- Saferworld (2004), *Taking control: The case for a more effective European Union Code of Conduct on*

Arms Exports.

<http://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/Taking%20control.pdf>

- Slijper, F. (2008) “Nederland in de internationale wapenhandel; koopman en dominee” *Justitiële Verkenningen*, 34(4), p.29.
http://www.wodc.nl/images/jv0804-volledige-tekst_tcm44-117369.pdf
- Spapens A.C.M. (2008), “De logistiek en aanpak van illegale vuurwapenhandel binnen de EU-landen” *Justitiële Verkenningen*, 34(4), p.64.
http://www.wodc.nl/images/jv0804-volledige-tekst_tcm44-117369.pdf
- Stedjan, S., Oxfam America, (2012), “What’s the deal with bananas and the global arms trade?” <http://politicsofpoverty.oxfamamerica.org/2012/06/26/comparing-bananas-to-the-global-arms-trade/>
- Vries, M.S., de, (2008) “De Nederlandse aanpak van illegale vuurwapenhandel”, *Justitiële Verkenningen*, 34(4), p.76.
http://www.wodc.nl/images/jv0804-volledige-tekst_tcm44-117369.pdf
- Whall, H., Basu Ray, D., Kirkham, E., (2013) *Getting it Right: The pieces that matter for the Arms Trade Treaty*, Oxford: Oxfam GB.
- Wilkinson, A. (2008) “Stockpile Management: Disposal and Destruction” In: James Bevan, ed. *Conventional Ammunition in Surplus: A Reference Guide*, co-published with BICC, FAS, GRIP, and SEESAC with support from the German Federal Foreign Office. <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/D-Book-series/book-05-Conventional-Ammo/SAS-Conventional-Ammunition-in-Surplus-Book-11-Chapter-9.pdf>
- Krantenartikelen***
- NRC Handelsblad, 12 mei 2002, “Voor een Vuurwapen ga je naar de Illegale Markt”
- Nrc.Next, 15 december 2011, “Mickey Mouse, geregistreerd wapenbezitter; Woont in: wapenwalhalla België”
- Small Arms Survey (SAS)***
- Small Arms Survey, (2001) “Executive Summary”
<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2001/en/Small-Arms-Survey-2001-Executive-Summary-EN.pdf>
- Small Arms Survey, (2001) “Chapter 5. Crime, Conflict, Corruption: Global Illicit Small Arms Transfers”, *Small Arms Survey*, Cambridge: Cambridge University Press.
<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2001/en/Small-Arms-Survey-2001-Chapter-05-EN.pdf>
- Small Arms Survey, (2001) “Chapter 7. Tackling the Small Arms Problem: Multilateral

Measures and Initiatives”, *Small Arms Survey*, Cambridge, Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2001/en/Small-Arms-Survey-2001-Chapter-07-EN.pdf>

Small Arms Survey, (2002), “Chapter 6. Strengthening Controls: Small Arms Measures”, *Small Arms Survey*, Cambridge: Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2002/en/Small-Arms-Survey-2002-Chapter-06-EN.pdf>

Small Arms Survey, (2003) “Chapter 7. Moving From Words to Action: Small Arms Norms”, *Small Arms Survey*, Cambridge, Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2003/en/Small-Arms-Survey-2003-Chapter-07-EN.pdf>

Small Arms Survey, (2004) “Chapter 2. From Chapos to Coherence? Global Firearm Stockpiles”, *Small Arms Survey*, Cambridge: Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2004/en/Small-Arms-Survey-2004-Chapter-02-EN.pdf>

Small Arms Survey, (2008). “Chapter 3. A Semi-automatic Process?: Identifying and destroying military surplus” *Small Arms Survey 2008*. Cambridge: Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2008/en/Small-Arms-Survey-2008-Chapter-03-EN.pdf>

Small Arms Survey, (2010). *South-east European Surplus Arms*. The Regional Approach to Stockpile Reduction (RASR) Initiative, Issue Brief No. 1.

http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/G-Issue-briefs/SAS-RASR-IB1_SE-European-Surplus-Arms.pdf

Small Arms Survey, (2011), “Chapter 9. Balancing Act: Regulation of Civilian Firearm Possession”, *Small Arms Survey*, Cambridge: Cambridge University Press.

<http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/A-Yearbook/2011/en/Small-Arms-Survey-2011-Chapter-09-EN.pdf>

Websites

Europa, Summaries of EU Legislation, *Firearms*.

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/114011_en.htm

Europa, Summaries of EU Legislation, *Strategy to combat illicit accumulation and trafficking of light weapons*

http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/133244_en.htm

European Customs Support, *Rotterdamse Douane heeft de Snelste Douanescan ter Wereld*

<http://www.ecsupport.nl/site/index.php?page=4&id=178>

- Gunpolicy.org, *International Firearm Injury Prevention and Policy*. <http://www.gunpolicy.org>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Wet Wapens en Munitie: Hoe u wapens en munitie inlevert*, <http://www.justis.nl/Producten/wetwapensenmunitie/hoeuwapensenmunitieinlevert/>
- Ministerie van Veiligheid en Justitie, *Wet Wapens en Munitie: Voor wie en waarom is wapenbezit Verboden* <http://www.justis.nl/Producten/wetwapensenmunitie/voorwieenwaaromiswapenbezitverboden/>
- Onderzoeksraad voor Veiligheid (2011), *Onderzoeksraad: Keer 'Bewijslast' Wapenverlof om* <http://www.onderzoeksraad.nl/index.php/pers/onderzoeksraad-keer-bewijslast-wapenverlof-om/>
- OSCE, (2010), *OSCE participating States adopt Plan of Action on Small Arms and Light Weapons*, <http://www.osce.org/fsc/69333>
- Oxfam International, (2012), *Arms Trade Treaty negotiations threatened by diplomatic Damocles' Sword*, <http://www.oxfam.org/en/pressroom/pressrelease/2012-10-15/arms-trade-treaty-negotiations-threatened-diplomatic-damocles-sword>
- Port of Rotterdam, *Havenstatistieken: Aan en Afvoer Containers* <http://www.portofrotterdam.com/nl/Over-de-haven/havenstatistieken/Pages/aan-afvoer-containers.aspx>
- SIPRI, EU Common Position, http://www.sipri.org/research/disarmament/dualuse/research/armaments/transfers/controlling/eu_common_position
- UN Disarmament, <http://www.un.org/disarmament/convarms/SALW/>
- UNODC, Signatories to the CTOC Firearms Protocol, <http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/countrylist-firearmsprotocol.html>
- Wassenaar Arrangement, *Guidelines & Procedures, including the Initial Elements as amended and updated in 2001, 2003, 2004, 2007 and 2011* <http://www.wassenaar.org/guidelines/>

Officiële Documenten

- Circulaire Wapens en Munitie (2012) http://www.justis.nl/Images/Circulaire%20wapens%20en%20munitie_tcm123-436589.pdf
- Council of the European Union, (2006) EU Strategy to combat illicit accumulation and trafficking of SALW and their ammunition <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st05/st05319.en06.pdf>

- EU Council, Joint Action (2002/589/CFSP) on the European Union's contribution to combating the destabilising accumulation and spread of small arms and light weapons
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2002/l_191/l_19120020719en00010004.pdf
- EU Council, Common Position (2003/468/CFSP) on the control of arms brokering
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:156:0079:0080:EN:PDF>
- EU Council, Common Position (2008/944/CFSP) defining common rules governing control of exports of military technology and equipment
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:335:0099:0103:En:PDF>
- EU Firearms Directive, (2008/51/EC) of the European Parliament and of the Council
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:179:0005:0011:EN:PDF>
- OSCE (2000), *OSCE Document on Small Arms and Light Weapons*, (FSC.DOC/1/00)
<http://www.fas.org/asmp/campaigns/smallarms/osce-sa.pdf>
- OSCE, (2010), *OSCE Plan of Action on Small Arms and Light Weapons*, (FSC.DEC/2/10) <http://www.osce.org/fsc/68450>
- OSCE, (2003), *Handbook of Best Practices on Small Arms and Light Weapons*. (FSC. GAL/43/03/Rev. 3). <http://www.osce.org/fsc/13616?download=true>
- Verenigde Naties, (2004), *International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light Weapons*.
http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/ITI_English.pdf
- Verenigde Naties, (2004), *United Nations Convention Against Transnational Organized Crime and the Protocols Thereto*.
<http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>
- Verenigde Naties, (2012), *The draft of the Arms Trade Treaty, (A/CONF.217/CRP.1)*
<http://www.geneva-academy.ch/RULAC/pdf/Comprehensive-Draft-Arms-Trade-Treaty-of-26-July-2012.pdf>
- Verenigde Naties, (2013), *The Arms Trade Treaty, (A/CONF.217/2013/L.3)*
http://www.un.org/disarmament/ATT/docs/Draft_ATT_text_27_Mar_2013-E.pdf

Annex 1: Hoe strikt is het nationaal vuurwapenbeleid? – punten van verschil tussen landen

Intern bezit en handel

- **Verbod** op bepaalde wapens
 - automatisch, semiautomatisch, luchtwapens, zwaar kaliber, alarmpistolen, handvuurwapens? Sommige toegestaan onder licentie:
- **Licenties**
 - goede reden voor licentie zoals jagen, schietsport (ook zelfverdediging?)
 - leeftijdsrestrictie?
 - controle van de aanvrager op criminele en mentale gezondheid: bewijslast?
 - veiligheidstest afleggen?
 - licentie voor algemeen bezit, licentie per wapen? (permit, licence, registration)
 - duur van de licentie? Levenslang? Jaarlijkse controle?
 - kan die ingetrokken worden bij misdaad of huiselijk geweld?
 - mag munitie van andere wapens ook in het bezit zijn?
- Regels voor **opslag** (verplichte kluis, munitie apart)?
- Is er een **wachttijd** voor aanschaf?
- **Markering** verplicht?
- **Registratie** verplicht?
 - alleen van de eerste aankoop of van elke transactie?
- **Handel** toegestaan door private (licentiehoudende) burgers of alleen door handelaren met een handelslicentie? Als het toegestaan is voor burgers, is er dan registratie verplicht?

Ontwapening

- **Inzamelingsacties**: vrijwillig inleveren, amnestieregeling bij illegale wapens, buy-back?
- **Tracering** van illegale wapens nadat een misdaad is begaan met het wapen of nadat het is gevonden om zo criminele (wapenhandels)netwerken op te rollen. Wordt na registratie/documentatie en markering ook gebruik gemaakt van tracering om de herkomst van het wapen te achterhalen om zo te zien waar het de illegaliteit in is geraakt en de illegale handel tegen te gaan (zwartwassen)?

Productie

- Verplichting van **markering** producenten?
- **Controle** en **registratie** van verkopen producenten?

Export en Doorvoer

- **Exportcontroles** naar louche regimes, rebellengroepen?
 - ook als andere bondgenoten het al hebben goedgekeurd?
- **Controle van handelswaar** in (lucht)havens bij doorvoer/smokkel?

Annex 2: Wapenbezit/Vuurwapendoden ‘ergste’ EU lidstaten en potentiële lidstaten

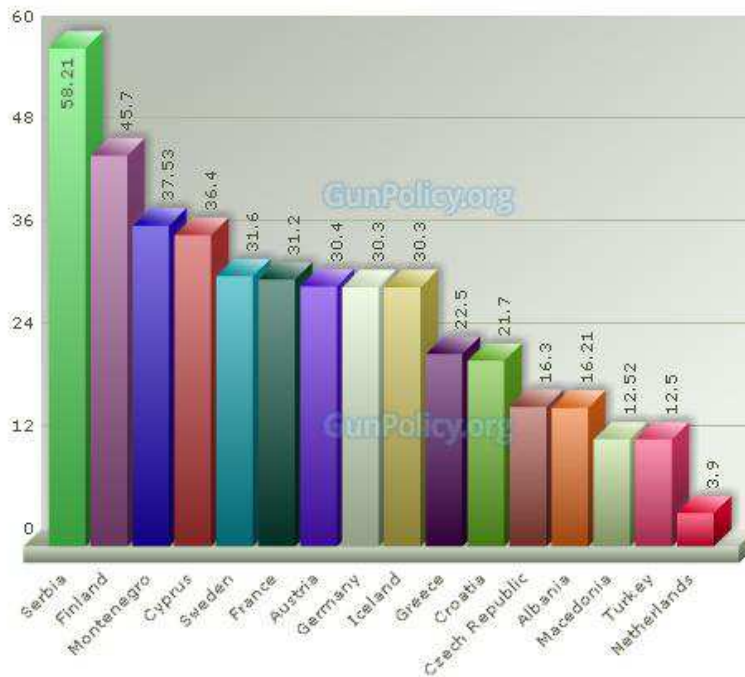
Vuurwapenbezit Huidige Lidstaten (Hoogste 6 + Nederland)

Rate of Civilian Firearm Possession per 100 Population

Vuurwapenbezit Huidige en Toekomstige Lidstaten

Rate of Civilian Firearm Possession per 100 Population

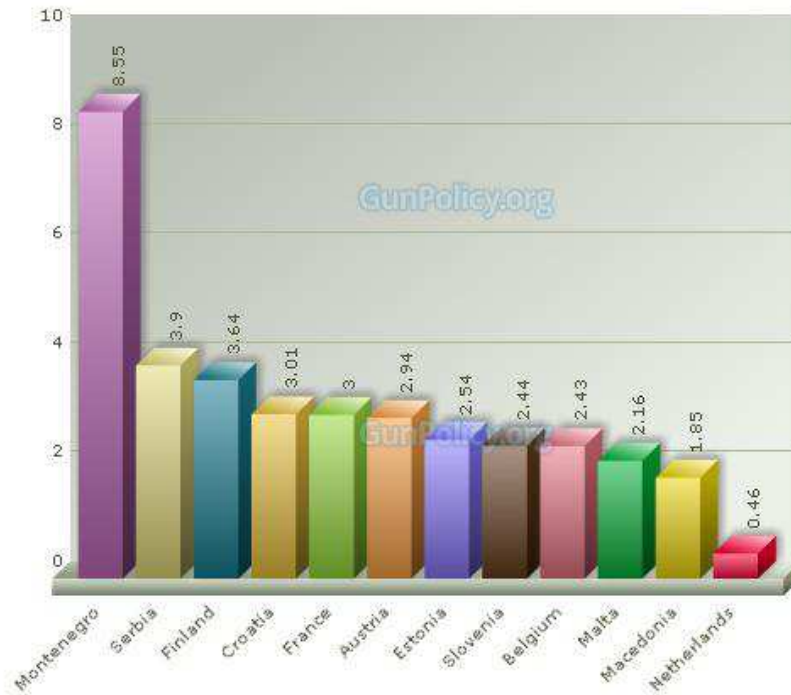
Vuurwapendoden Huidige Lidstaten (Hoogste 7 + Nederland)

Rate of All Gun Deaths per 100,000 People

Vuurwapendoden Huidige en Toekomstige Lidstaten

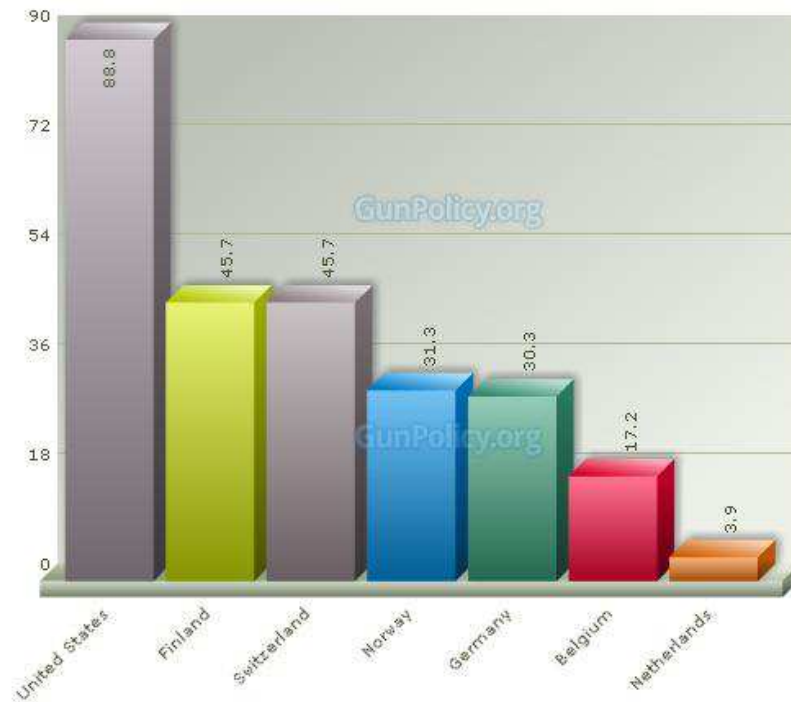
Rate of All Gun Deaths per 100,000 People

Bron: Gunpolicy.org

Annex 3: Wapenbezit/Vuurwapendoden Nationaal

Rate of Civilian Firearm Possession per 100 Population

Rate of All Gun Deaths per 100,000 People

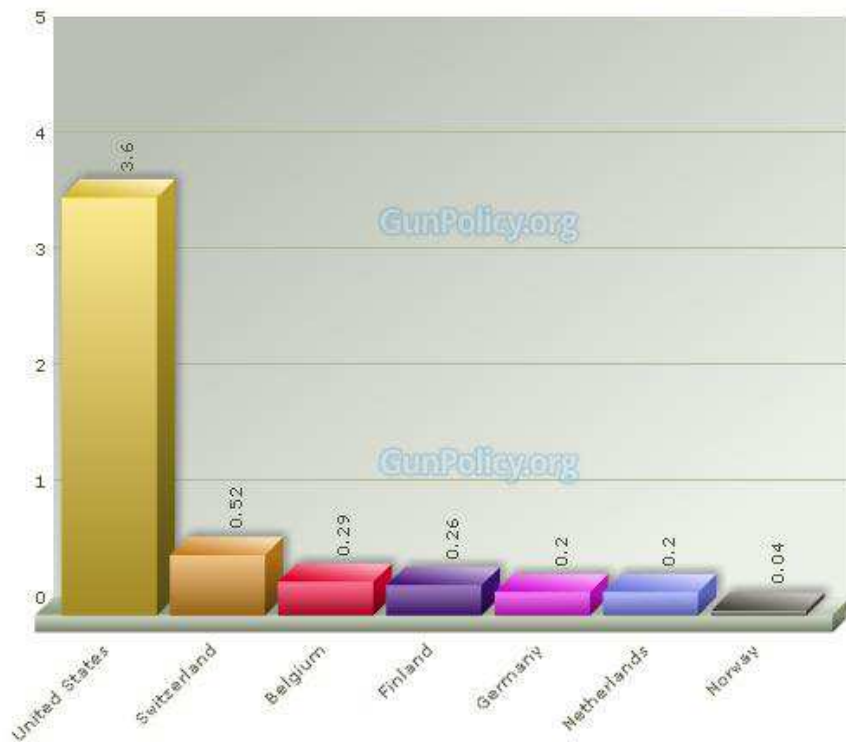

* Geen gegevens voor totaal vuurwapendoden per 100.000 inwoners Zwitserland

Rate of Homicide per 100,000 People (any method)

Rate of Gun Homicide per 100,000 People

Rate of Suicide per 100,000 People (any method)

Rate of Gun Suicide per 100,000 People

